

جرمه‌های معرفت

شرح حدیث معصومین (ع)

در کلام رهبر انقلاب

اهمیت توأم بودن ترس و امید در انسان

اشاره

پیامبر گرامی اسلام(ص) درباره نقل حدیث می فرماید: با یکدیگر گفت‌وگو و ملاقات داشته باشید و حدیث بگویید؛ زیرا حدیث مایه روشنی دلها است. همانا دلها نیز مانند شمشیر زنگ می‌زند، و جلی از حدیث است(بخاراالانوار، ج ۲، ص ۱۵۲)

سنت نقل حدیث و تفسیر و تبیین آن در نظام تعلیم و تربیت علمی حوزه، سابقه‌های طولانی دارد. دلیل آن هم تأکیدات فراوانی است که از جانب پیامبر گرامی(ص) و اهل بیت ظاهر نبی(ع) بر فراگیری حدیث، حفظ حدیث، نقل حدیث، مذاکره و مباحثه حدیث، کتابت حدیث و فهم حدیث شده است. از طرفی نقل روایات در کنار نقل قرآن کریم، دو نقلی هستند که اگر کسی به آنها تمسک پیدا بکند هرگز از مسیر هدایت الهی گمراه نمی‌شود. چنانکه پیامبر اکرم در حدیث معروف فرمودند: **این تارک فیکم الثقلین** کتاب‌الله و عترتی. ترویج آموزه‌های اهل بیت را قالب نقل حدیث بقدری حائز اهمیت است که امام رضا(ع) می‌فرماید: مردم اگر محاسن کلام ما را بنشناسند حتما از ما تبعیت می‌کنند.(بخاراالانوار، ج ۲، ص ۲۰) مفهوم این سخن آن است که اگر ما در نقل بهترین و کاربردی‌ترین سخنان این بزرگان و ذوات مقدسه به دیگران کوتاهی کنیم، عظمت این خاندان بر دیگران شناخته نمی‌شود و به طور طبیعی پیروی و تبعیتی صورت نخواهد گرفت.در این رابطه شرح احادیث رهبر معظم برای ما جایگاه و اهمیت خاص خود را پیدا خواهد کرد.چرا که معظله با اشرف عالمی که بر اوضاع کشور در عرصه‌های مختلف دارند، بهترین و کاربردی‌ترین احادیث را انتخاب کرده و به شرح و تفسیر آن‌ها می‌پردازند. بنابراین درستون حاضر بنا داریم ان‌شاءالله با لطف و عنایت حضرت حق، بهترین گزینه‌های روایی را که در ابتدای درس خارج فقه معظله بیان شده‌است تقدیم خوانندگان گرامی کنیم تا در دو زنگار دل‌هایمان را جلا ببخشیم.

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى بْنِ الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ(عَلَيْهِمَاالسَّلَام) قَالَ: كَانَ قَبِيصًا أَوْسَىٰ بِهٖ لِقَمَانَ ابْنَهُ تَائِبًا... يَسْأَلُنِي حَتَّىٰ اللَّهُ حَوْقًا لَوْ وَاقَيْتَهُ بِيَوْمِ الثَّقَلَيْنِ حَتَّىٰ أَنْ يَمُدَّيْكَ اللَّهُ وَارِجَ اللَّهُ رِجَاءَهُ لَوْ وَاقَيْتَهُ بِذُنُوبِ الثَّقَلَيْنِ رَجُوعَتْ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكَ!

کَلَنْ فِيمَا أَوْسَىٰ بِهٖ لِقَمَانَ ابْنَهُ تَائِبًا... معلوم می‌شود اسم پسر لقمان تائیب بوده است. حالا در پاروکی نسخه‌های دیگر هم نقل کرده‌اند: ناسان، تائاب و از این قبیل؛ یکی از آن فقراتی که او سفارش می‌کند به پسرش این است:اِنَّ يَتَّبِعِي حَتْفَ اللَّهِ حَوْقًا لَوْ وَاقَيْتَهُ بِيَوْمِ الثَّقَلَيْنِ حَتْفَ أَنْ يَمُدَّيْكَ اللَّهُ.

لزوم خوف از خدا به رغم داشتن حسنات زیاد

در باب خوف و رجا است؛ می‌فرماید خوف تو از خدای متعال به مرتبه‌ای باشد که اگر نیکی و حسنات جن و انس را هم با خود داشته باشی، باز هم خائف باشی از اینکه خدای متعال تو را معذب کند؛ در این حد بایستی انسان خوف داشته باشد.

شما حسنات جن و انس را با خودتان دارید؛ اما آیا از قهورهای خودتان، تقصیرهای خودتان –تقصیرها در مراتب مختلف؛ در هر مرتبه‌ای از ایمان، نوعی از کارها برای انسان تقصیر محسوب می‌شود- خاطرجمع هستید؛ شب بنابراین لو شما مثلزاهدانیان را می‌خوانید، نوافلتان را می‌خوانید، ناله شب نمی‌خوانید، دعای کمیل هم می‌خوانید، تبلیغ دین هم می‌کنید، کارهای خوب هم انجام می‌دهید، خدمت همه مردم را می‌کنید، بعد بگویید دیگر من خیالم راحت است و همه کارهای خود را با انجام داده‌ام، نخیر، این‌جوری نیست. گاهی وظایفی از انسان فوت می‌شود که العبادالله انسان تا آخر عمر نمی‌فهمد، بعد که رفت(ان طرف، می‌فهمد؛ بعد که چشمش را بست و وارد آن دنیا شد، آن وقت نگاه می‌کند و می‌بیند چقدر کارهای که باید انجام می‌داده، انجام نداده است؛ یا چقدر کارهایی که بایستی انجام می‌داده، درست انجام نداده یا با نیت درست انجام نداده است؛ این‌جوری است. لذا شما در دعای شریف مکرّم(الحقّالی) می‌خوانید؛ استعظمینی بِنَسَائِلِي غَدًا عَسَهُ^{۱۱} من را به آن کارهایی که فردا از من سؤال خواهد کرد؛ من را (به خاطر آنها) مواخذه خواهد کرد، وارد کن و به سمت آن کارها بکشان. خیلی از کارها را ما غافلیم، حلالی که برای انسان تا حد مرگ نمی‌فهمد- که آن خیلی بد است- گاهی هم انسان در انبای زندگی ملتفت می‌شود که فلان کار را باید می‌کردیم (ولی انجام ندادیم، فلان وظیفه را باید انجام می‌دادیم (ولی انجام ندادیم، یا فلان کار را باید می‌کردیم (ولی مرتکب شدیم؛ اما فرصتی است؛ اگر خدای متعال توفیق بدهد و انسان قبل از مرگ، ملتفت اندام می‌گردد؛ و تقصیرها و خلل و فحاشی‌ها و ششکاف‌های زندگی خودش بشود؛ این نعمت بزرگی است که خدای متعال فرصت بدهد که انسان بتواند یک‌جوری جبران کند؛ اگرچه گاهی جیرانش هم خیلی سخت است. در سنین جوانی، جبران انسان در سن سنین ملاح، جبران سخت است؛ فرصت نیست، فرصت نیست، توان نیست، نیروی لازم نیست؛ تا وقتی که این فرصت هست، تا توان هست، تا حوصله هست، تا وقت هست، شما که جوان هستید فرصت را منتعم بشوید؛

هم درس اول این فقره از (مفارش) لقمان به پسرش، این است که اگر همه حسنات جن و انس را هم با خود داشتی و نگاه کردی دیدی خیلی کارها انجام داده‌ای، باز هم از خدای متعال تبرس؛ یعنی در حد این کارها انجام ندادی، **ضعف، عامل جبران رحمت خدا**

نقطه مقابلش هم رجا است؛ آن هم باید باشد؛ خوف به تنهایی، مکتبل ایمان نیست؛ فرمود: و ارج الله رِجَاءَهُ لَوْ وَاقَيْتَهُ بِذُنُوبِ الثَّقَلَيْنِ رَجُوعَتْ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكَ

رجاه هم باید همین‌جور باشد که اگر چنانچه با گناهان جن و انس، با خدای متعال ملاقات کردید، باز هم این امید را داشته باشید که خدای متعال با شما با حسن فضل خود و حسن رفتار خود رفتار کند و شما را پامیزد. این رجا هم باید داشته باشید. چرا؟ مگر می‌شود؛ بله، گاهی انسان در مقابل پروردگار عالم اظهار ضعف و انکسار می‌کند (و می‌گوید) «اللّٰهُ كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِيْنَ»^{۱۲} نفس این اظهار انکسار و اظهار ضعف و تضرع، موجب جلب رحمت الهی می‌شود. در دعای شریف ابوحزمه می‌خوانید: اِرْحَمْنِي لضعْفِي^{۱۳} من ضعیفم، به من تضرع کن؛ پس یکی از موجبات رحمت الهی، ضعف ما است؛ به شرطی که آن ضعف را احساس کنیم. اقرار کنیم به آن ضعف، اگر این باشد، آن‌وقت این رجا هم هست؛ بله، این رجا هم داریم از خدای متعال در مقابل شریفه شعبانیه: کَاتِبِيْ نَفْسِيْ وَاقْتَبِيْ بَيْنَ يَدَيْكَ وَ قَدْ اظْهَلَا حَسَنَتِيْ تَوَكَّلِيْ عَلَيْكَ فَلَمَّا اَمَّتْ اَهْلُهُ وَ تَنَدَّدْتِنِيْ بِعَفْوِكَ^{۱۴} این هم همیشه هست که گویا انسان خودش را در زیر سایه رحمت الهی مشاهده می‌کند. بنابراین هر دو لازم است؛ هم آن خوف لازم است، هم این رجا لازم است. هم آن خوف، منطقی است؛ هم این رجا منطقی است. (پس) این رجا هم منطقی است؛ این‌جور نیست که انسان بگوید چطور چنین چیزی ممکن است، نه، کاملاً منطبق با منطق است.

۱) الامالی (للصدوق)، ص ۲۶۶ (ص ۲) صحیفه سجّادیه (۳) انبیا، بخشی از آیه ۸۷: ﴿۱۴﴾ قبال(اعمال، ج ۱، ص ۵۳) قبال(اعمال، ج ۲، ص ۱۵۴) شرح حدیث در ابتدای درس خارج، یکشنبه ۱۳۸۱/۱/۱۷

۱۵) یگانگ اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار رهبر معظم انقلاب

استفتاء

از رهبر معظم انقلاب اسلامی

فروش حلقه مردانه از جنس طلای سفید

س: در زمان خرید لوازم عقد با اصرار خانواده همسرم و با اکراه، اجازه خرید انگشتر طلای سفید را دادم و فقط برای چند لحظه در شب عقد و عروسی آن را به دست کردم. حال با توجه به مردانه بودن آن آیا می‌توانم آن را بفروشمم و از پول آن استفاده کنم؟ در صورت منفی بودن پاسخ، از ما مؤذنب هستیم که آن را بالای زلف نماند معاوضه کنیم، در صورت مثبت بودن، پرداخت یا دریافت وجه برای تعویض چه حکمی دارد؟ ج: با توجه به اینکه استفاده معمول و رایج انگشتر مردانه، به دست کردن است که آن هم حرام می‌باشد، خرید و فروش آن جایز نیست مگر اینکه به قصد استفاده از ماده آن و تبدیل به انگشتر زنانه و امثال آن بفروشود.

جنگ نرم، جنگ عقول و قلوب است و هدف از آن سلطمرروانی در افکار، اندیشه‌ها، رفتارها، گرایش‌ها و انگیزه‌های طرف مقابل است که می‌تواند دشمن را به پیشانه بی‌طرف باشد تا این گونه، دشمن مرعوب و بی‌طرف به عنوان موافق در صف دوستان و همراهان بلکه همدلان در آید و با دست‌کم در صف دشمن در نیاید. جنگ نرم، جنگ علیه اندیشه‌ها و انگیزه‌ها است. در جنگ نرم دشمن کم‌دشمن، آن‌ نظر اندیشه‌ها و شک می‌افتد و در انگیزه گرفتار تردید در عمل و موفقیت آن می‌شود. پس شکستن جزم اندیشه‌ای و عزم عملی و ارادی از مهمترین اهداف جنگ نرم است.از همین رو، عمل و قلوب در جنگ نرم، مخاطب هر نوع عملیات روانی است تا قدرت دشمن در هم شکسته و حتی گاه تسلیم شود و به عنوان موافق در صف دوستان در آید.

جنگ نرم علیه جنگ سخت

بی‌گمان هدف در جنگ سخت، حذف فیزیکی دشمن و منابع مالی و اقتصادی اوست. از این رو تمام تلاش در جنگ سخت، بهره‌گیری از ابزارها و سلاح‌هایی است که موجب مرگ دشمن یا ناکارآمدی وی می‌شود و با منابع مالی و اقتصادی و زیرساخت‌های اصلی او را نابود می‌سازد؛ زیرا از میان بردن زیرساخت‌هاپویزه زیرساخت‌های اقتصادی دشمن، زمینه را برای سستی و ضعف جنگجویان در مقابله با حملات را فراهم می‌آورد. برخی از دشمنان سعی می‌کنند که حتی پیش از حمله سخت و حذف رزمندگان دشمن، نخست زیرساخت‌های دشمن را نابود کنند تا او فاقد هر گونه پشتیبانی و حمایت از پشت جبهه شده و به اجبار سر تسلیم فرود آرد. از همین رو همواره نخستین حملات به تأسیسات و زیرساخت‌هاانجام می‌شود. اما هدف در جنگ نرم، حذف فیزیکی دشمن نیست، بلکه ایجاد شش‌ریاضی است که او با کمترین هزینه تسلیم شود و منابع انسانی و مالی بی‌کم و کاست برای استمرار و بهره‌کشی باقی بماند؛ زیرا توسطعملی و گسترش سس‌رزمینی و افزایش منابع بیشتر مورد نظر است؛ البته گاه در جنگ نرم، هدف فروریختن روحیه دشمن و سپس نابودی او با کمترین هزینه است، ولی نوع از جنگ نرم، فواید کمتری نصیب می‌کند، در حالی‌که از مهمترین اهداف نظام‌های سیاسی در جنگ نرم در جهان امروز، افزایش قدرت و شوکت و گسترش دایره سلطه و جهانگیری هدف است. مستکبران جهانی امروز برای گسترش سلطه جهانی تلاش می‌کنند و هدف آنان سلطه‌پذیری جوامع دیگر و امکان بهره‌کشی و استثمار آنان بدون مزاحمت‌های اساسی از سوی دیگران و بلکه همراهی و همدلی جوامع دیگر در مسیر اهداف آنان است؛ چنانکه جهانخواران امروز و مستکبران

اسلام برای تسخیر قلوب و عقول بر آن نیست تا از خرافات و موهومات و مانند آن بهره برد؛ بلکه همواره بر اساس عقلانیت و حقایقت عمل می‌کند و مردم را به حق و عدل فرا می‌خواند.

ستمگر در جهان، با بهره‌گیری از گفتمان فریبای حقوق بشر، مردم‌سالاری، امنیت جهانی، هکده جهانی، اقتصاد جهانی و مانند آن تلاش دارند این سلطه را افزایش دهند. از همین رو، رهنا در موارد محدود، مدیریت شده و هدایت شده، اقدامات نظامی سخت را برای گوشمالی گروهی مخالف با سلطه جهانی آنان، گوشزد به دیگران و ارباب آنان انجام می‌دهند و از گسترش دانه و تسلطی آنی به شدت خودداری می‌کنند. در حقیقت این نوع جنگ سخت و نظامی و آتش‌افروزی میهار شده، نوعی جنگ سخت در راستای جنگ نرم است.

به هر حال، جنگ نرم، جنگ امروز جهان متمدن و پیشرفته‌ای است که هدف خویش را سلطه استثمارگرانه و اقتصادی قرار داده است؛ زیرا در گفتمان جهانی مستکبران، آخرت و معاد و رستاخیزی نیست و همه غیرت همین دنیای مادی و محسوس است که معقول حقیقی است و دنیای غیرمحسوس نه تنها مقبول نیست، بلکه از نظر ایشان معقول نیست؛ زیرا عقل، ابزاری تحت سلطه حواس عمل می‌کند و درکی از جهان معقول غیرمحسوس نمی‌تواند داشته باشد. این گونه است که همه بهشت آنان، همین دنیای محسوس خواهد بود و برای سعادت در آن تلاش می‌کنند و با افزایش قدرت و ثروت بر آن هستند تا آسایش و آرامش بیشتری را برای خود با بهره‌کشی و استثمار مردمان فراهم آورند و یک دیدی را بر نود و نه درصد‌ها حاکمیت بکشند. از همین رو مستکبران جهانی، هرگز خواهان نابودی منابع انسانی و مالی و مادی جهان نخواهند بود؛ زیرا می‌خواهند بیشترین ثروت و قدرت را در اختیار داشته و بیشترین سود را در قالب لذت‌های مادی خور و خواب و فریب و شوهوت ببرند و به سعادت و خوشبختی در بهشت دنیا برسند. بنابراین، جنگ تمام عیار سخت و فراگیر به معنای از میان بردن این ثروت و قدرت است و هرگز حاضر نیستند تا به این نابودی بدهند؛ از همین رو جنگ علیه جنگ سخت در جهان امروز قلم علیم کرده است و جهانخواران به جنگ نرم گرایش دارند و از همه ابزارهای جنگ نرم بهره می‌گیرند.

در جنگ نرم، همه انواع جنگ‌افزارها از سخت و نرم مورد استفاده قرار می‌گیرند و اختصاص به جنگ ابزارهای جنگ نرم فکری و روانی ندارد؛ این خیال خام است که گفته شود در جنگ نرم که جنگ علیه اذهان و قلوب است تنها از جنگ افزارهای نرمی چون شایعه، جاسوسی، آموزش و پرورش، سفارت و سفیر و مانند آنها استفاده می‌شود، بلکه افزون بر اینها، برای ارباب دشمن حتی از سلاح‌های نظامی مرگبار و کشتار جمعی ولی محدود و معدود و مهار شده بهره گرفته می‌شود تا ناتوانی در طرف مقابل کتند و با دیگران را مرعوب خود سازند تا خود با جان دل و روح خویش سلطه استشاری را پذیرا شوند و مثلاً سلطه باندی را یک بار طبیعی به شمار آورند و خود را خردمند و کوچک‌تر از آن باندی که رقیب گفتمانی و با وجودی سلطه‌گر باشند. به این نوع روش تلفیقی جنگ

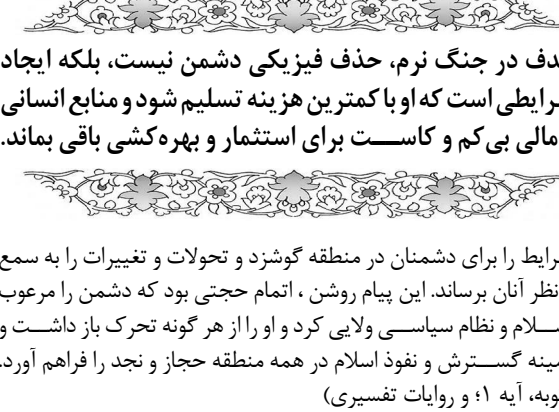
معارفMaaref@Kayhan.ir

در جنگ نرم از سلاح‌هایی استفاده می‌شود که می‌تواند شامل جنگ‌افزارهای نظامی باشد که بستتر را برای سلطه روانی و ارباب فراهم می‌آورد و ناتوانی را به طرف مقابل گوشزد یا تلقین می‌کند و این گونه اذهان و سپس قلوب را تحت تسخیر و سلطه خویش در می‌آورد. البته مهمترین ابزار در جنگ نرم، سلاح‌های نرمی است که از طریق تبیین فلسفی، تشکیک و افکار و اندیشه‌ها، تردید در عمل و موفقیت آن و نیز بهره‌گیری از عناصری مانند جاسوسی، مردم‌شناسی و روان‌شناسی جامعه مخاطب و مانند آنها انجام می‌شود تا ذهن مخاطب از تصدیق به موفقیت در عملیات دچار شک شده و قلبش انگیزه‌ای برای عمل نداشته باشد و عزم به تردید تبدیل شود.

در مطلب حاضر برخی ویژگی‌های جنگ نرم و باید‌ها و نیاید‌های آن از دیدگاه قرآن بررسی شده است.

میان رزمندگان رخت برینده؛ زیرا خوف و ترس در حد معقول آن مقبول است و باید از دشمن ترسان بود و اعتماد و اطمینان نکرده؛ زیرا از همان جایی که اعتماد و اطمینان شود، ضربه وارد می‌شود. از همین رو خداوند از رزمندگان اسلام می‌خواهد تا در هر امری حتی نماز واجب، خوف معقول نسبت به دشمن را در دل داشته باشند و دچار توهم نشوند. نماز خوف در همین رابطه وضع شده است و یک نماز در حالت ترس و هوشیاری نسبت به دشمن است. (نساء، آیه ۱۰۲)

اگر رزمندگان اسلام نسبت به دشمن دچار ترس بیش از اندازه شوند، زمینه شکست فراهم می‌آید؛ همچنانکه ترک خوف و هوشیاری نسبت به

شرایط را برای دشمنان در منطقه گوشزد و تحولات و تغییرات را به سمع و نظر آنان برساند. این پیام روشن ، اتمام حجتی بود که دشمن را مرعوب و اسلام و نظام سیاسی ولایی کرد و او را از هر گونه تحرک باز داشت و زمینه گسترش و نفوذ اسلام در همه منطقه حجاز و نجد را فراهم آورد. (توبه، آیه ۱۰ و روایات تفسیری)

بهره‌گیری از سفیران و جاسوسان و آگاهی از موقعیت و وضعیت دشمن برای برنامه‌ریزی و حتی اجرای مقاصد و اهداف جنگ نرم، یکی از مهمترین روش‌هایی است که قرآن مطرح و از عملکرد حضرت سلیمان نبی(ع) گزارش می‌کند. ایشان برای دستیابی به مقاصد خویش از همه ابزارها از جمله پرندگانی چون هدهد بهره گرفت.(نمل، آیات ۲۰ تا ۲۸)

نگاه قرآن به سلاح شایعه در جنگ نرم

از دیگر سلاح‌هایی که در جنگ نرم کاربرد دارد، سلاح شایعات است. شایعه، خبری است که فاش می‌شود و در جامعه گسترش می‌یابد، ولی شوندهگان آن از درستی و نادرستی آن نمی‌توانند، آگاه شوند. (نگاه کنید: لغت نامه، ج ۹، ص ۱۲۴۳۵، «شایعه»)

در حقیقت صحت و عدم صحت آن برای مخاطب معلوم نیست و همین امر موجب شک در فکر و اندیشه و تردید در عمل و عزم می‌شود.در قرآن از جنگ نرم و روانی علیه دوست و

دشمن که با شایعه ایجاد می‌شود در قالب واژگان و جملاتی چون «شَيْعٌ»، «أَذْوَاقٌ»، «مرجفون» و مانند آنها سخن به میان آورده است.

از آنجا که در شایعه در ذات خود قابلیت این را دارد که صحیح باشد، نظام اسلامی می‌تواند از شایعات صحیح ربع‌افکن بهره برد. به سخن دیگر، اگر نظام اسلامی مجاز نباشد که برای رسیدن به اهداف خویش شایعات دروغ را بسازد و شیوع دهد و پخش کند، ولی می‌تواند از شایعات راست بهره گیرد؛ زیرا گاه دشمن، حقایقی از قدرت و توان نظام سیاسی ولایی مخفی می‌کند که پخش آن حقایق در قالب شایعه می‌تواند جنگ روانی تمام‌عیاری را موجب شود و دشمن و نیروهایش را به اضمحلال بکشاند و از هر گونه تحرکی بازدارد.

گاه دیگر دشمن، حقایقی را از وضعیت خویش نهان می‌کند و اخبار دروغین در جامعه پخش می‌کند که آشکار شدن این اخبار و وضعیت دشمن و آگاهی نیروهای خودی از وضعیت و حقایق نهان‌شده، می‌تواند ضربه کاری به دشمن وارد سازد. به عنوان نمونه گاه دشمن مرگ فرمانده

استفاده از سفیران و جاسوسان و آگاهی از موقعیت و وضعیت دشمن برای برنامه‌ریزی و حتی اجرای مقاصد و اهداف جنگ نرم، یکی از مهمترین روش‌هایی است که قرآن مطرح و از عملکرد حضرت سلیمان نبی(ع) گزارش می‌کند. ایشان برای دستیابی به مقاصد خویش از همه ابزارها از جمله پرندگانی چون هدهد بهره گرفت.

یا از دست دادن زرافه‌های مهمات خویش را مخفی می‌کند. (ال عمران، آیه ۱۴۴)

در این حالت با ایجاد شایعه و پخش آن از طریق جاسوسان در میان دشمن می‌تواند روحیه دشمن را تضعیف و بر آنان سلطه یابد. به سخن دیگر، از دو طریق می‌توان به سادگی از شایعات حق و راست برای ضربه زدن به دشمن بهره برد: ۱. آگاهی‌بخشی به دشمنان از توان نیروهای خود و نظام سیاسی ولایی با استفاده از ابزارهای جنگ نرم.ام ۲. آگاهی‌بخشی نسبت به نقاط ضعف دشمن و برجسته سازی آن و پخش شایعات از این حقایق و مانند آن.

برایناسی، می‌توان از ابزارهای گوناگونی برای این کار بهره گرفت ایجاد اضطراب و دل‌هره در میان دشمنان و سلب آرامش روانی از آنها مهمترین کارکرد شایعات و دیگر ابزارهای جنگ روانی و جنگ نرم است. (نساء، آیه ۸۳، احزاب، آیه ۳۰)

خداوند برای جلوگیری از تاثیر جنگ نرم و روانی دشمنان از طریق شایعه در میان رزمندگان اسلام، با اعلام حرمت آن بر آن شد تا جلوی تاثیرگذاری این ابزار کارآمد را بگیرد. (نساء، آیه ۸۳، احزاب، آیات ۶۰ و ۶۱) همچنین مردم را وادار ساخته در صورت شنیدن هر شایعه‌ای پیش از پخش آن، رهبری و نظام سیاسی اسلامی را در جریان بگذارند تا این گونه از سقم و صحت آن آگاه و از تاثیرات منفی آن بکاهد.(نساء، آیه ۸۳، نور، آیات ۱۱ تا ۱۵)

از دیگر روش‌های اسلام برای مدیریت جنگ نرم و روانی دشمن اموری چون تهدید شایعه‌برانکارن(احزاب، آیات ۶۰ و ۶۱)، تبعید آنان(همان)، قتل و اعدام(همان) با توجه به میزان تاثیر و دیگر شرایط آن است. از نظر قرآن، جبهه‌گیری و مقابله مسلمانان با شایعه‌های ناروای دیگران ضرورت دارد و باید همگی در برابر شایعات واکنش منفی نشان دهند تا دشمن طریق هم‌راهی و همدلی دیگران و یگانگن و حتی دشمنان است. (توبه، آیه ۶) در همین راستای جنگ نرم، بهره‌گیری از سفارت و سفیر در دستور کار نظام سیاسی ولایی قرار دارد. قرآن گزارش می‌کند که حضرت(عسی) گروهی را به یادگانیکه به عنوان سفیر می‌فرستد. (یس، آیات ۱۲ و ۱۴) البته دشمنان نیز برای آگاهی از اهداف و مقاصد یا توانمندی‌های رقیب اقدام به اعزام سفیر می‌کنند؛ چنانکه ملکه سبا سفیرانی را برای ارزیابی موقعیت حضرت سلیمان نبی(ع) روانه داشت. (نمل، آیات ۲۳ تا ۳۵) از نظر قرآن ، برخورد مناسب با سفیران دشمن و آگاهی بخشی درباره اهداف و وضعیت و موقعیت برتر خود می‌تواند زمینه را برای تحول و تغییر در رویکرد دشمن و ترک مخاصمه و حتی گاه همراهی فراهم آورد. (نمل، آیات ۲۳ تا ۴۲)

اعلام مواضع رسمی و روشن و شفاف به دشمن در یک جنگ نرم بسیار کار آمد خواهد بود؛ زیرا دشمن عاقل پیام را به خوبی درک و تحلیل کرده و بر اساس آن رفتار می‌کند؛ چنانکه پیام روشن حضرت سلیمان(ع) به سفیران ملکه سبا، ترس و رعب را در سفیران و دولتمردان ایجاد و آنان را به تسلیم یا امتیاز بدان سوق داد و از هر گونه حرکت نظامی باز داشت. (نمل، آیات ۳۲ تا ۳۷)

پیامبر(ص) بر اساس همین امر، امیر مومنان علی(ع) را در موسم حج که پیامبر بسیاری از جزیره حرمه و نجد جمع شده بودند، به عنوان سفیر روانه می‌سازد تا پیام برانت از مشرکان را اعلام و به طور رسمی

صفحه ۶
یک‌شنبه۲۲ مرداد ۱۳۹۶
۲۰ دیقعهه ۱۴۲۸ – شماره۲۱۶۹۵

چراغ راه

سه ویژگی کمرشکن

قال الامام(باقر(ع): «ثلاث قاصمات الظهور؛ رجل استكثر عمله ونسى ذنوبه واعجب برایه»

امام باقر(ع) فرمود: سه چیز کمر انسان را می‌شکند؛ خصمی که عمل خود را زیاد و بزرگ بنمارد، و گناهان خود را فراموش کند، و خودپسند باشد و به رای خود عمل کند.^(۱)

۱- خصال شیخ صدوق، ص ۵۳

حکایت خوبان

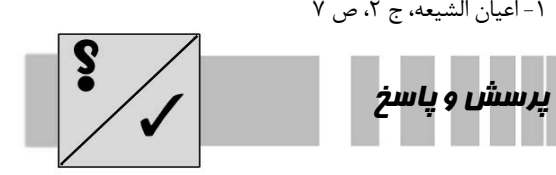
مبنای رابطه با دیگران

روزی امام‌کامل(ع) از کنار مردی ژولیده عبور نمودند، و به او سلام کردند و نزد او نشستند و با او مدتی طولانی به‌ گفت‌وگو پرداختند. امام‌کامل(ع) به آن مرد فرمودند: من برای خدمتگزاری حاضرم، هرگونه کاری داری بگو انجام دهم!

این سخن اوده و ژولیده شده‌اید و اکنون نیز می‌خواهید به او خدمت کنید؟

حقیقتاً او سزوار است که به شما خدمت کند. امام‌کامل(ع) در پاسخ فرمودند: این شخص بنده‌ای از بندگان خدا، و برادر دینی من و همسایه‌ام در شهرهای خدا می‌باشد. پدر من و او حضرت آدم است و او بهترین پدران است، و دین اسلام ما را به همکاری دعوت کرده است.^(۱)

۱- اعیان‌الشیعه، ج ۲، ص ۷

قدرت نرم و آثار آن

پرسش: مفهوم قدرت نرم چیست و چگونه می‌توان با قدرت نرم تحولات یک جامعه را به سمت اهداف مورد نظر تغییر داد؟

پاسخ:

به طور کلی برای جذب مخاطبین و همراه نمودن آنان با ارزش‌ها، اهداف و آرمان‌های مورد نظر سه شیوه وجود دارد: ۱- روش تهدید (تخویف) ۲- روش تطمیع ۳- روش ایجاد جاذبه. در روش اول مخاطبین از روی ترس و وحشت همراهی می‌کنند و اگرچه ممکن است جسم نینستند ولیاً اعتقادی به همراهی و همسویی با ما را ندارند. در روش دوم مخاطبین از روی منافع و مصالحی که به آنها رسیده یا خواهد رسید بسا ما همراهی می‌کنند و مادامی که منافع آنان تأمین و حاصل گردد این همراهی و همسویی ادامه دارد، اما به محض قطع منافع، همراهی و همسویی تبدیل به مخالفت، انتقاد و یا عناد خواهد شد چرا که پیوند آنان قلبی و اعتقادی نبوده و منافع مادی عامل پیوند و اتحاد آنان با هر شخص یا جریانی خواهد بود.

در روش سوم همراهی و همسویی مخاطبین با ایجاد و تقویت جاذبه در افکار و رفتار دعوت‌کننده صورت می‌گیرد. براساس این روش دعوت‌کننده دیگران باید خود را به ویژگی‌ها و شاخص‌هایی در افکار و اعمال خود بیاراید که این جاذبه پیوند قدرت و کارآمدی خود را در تأثیرگذاری و نفوذ بر دیگران به اثبات رساننده و مخاطبین بدون نیاز به هرگونه فشار اعم از تهدید یا تطمیع و تشویقی، همراهی و همسویی خود را با دعوت کننده اعلام کنند. بنابراین به طور طبیعی چنین افراد یا جریان‌هایی که براساس روش ایجاد و تقویت جذب با مخاطبین خود برخورد می‌کنند و می‌توانند آنان را با خود همراه و همسو نمایند، از قدرت معنوی و کمالات بالایی برخوردارند که به زبان امروزی به آن قدرت نرم گفته می‌شود. این منظر آموزه‌های وحیانی روش تخویف و تطمیع برای جذب مخاطبین نه تنها ثابت، پایدار، و کارآمدی ندارد بلکه اساساً هرگونه روش هراس‌افکنی و یا وعده‌های کاذب طمع‌برانگیز در راهبرد دعوت دیگران به اسلام مذمت و نهی شده است. «ادع الی سبیل ربک بالحکمۃ و الموعظه الحسنهٔ و جادلهم بالنتی هی احسن» با حکمت و اندرز نیکو، به راه پروردگارت دعوت نما، و با آنها به روشی که نیکوتر است، استدلال و مناظره کن.(نحل-۱۲۵)

تعریف قدرت نرم

مهم‌ترین تعریف از قدرت نرم توسط جوزف نای^۱ پژوهشگر برجسته آمریکایی و استاد دانشگاه هاروارد ارائه شده است. وی اولین بار این مفهوم را در سال ۱۹۹۰ در کتاب خود با نام «تغییر ماهیت قدرت آمریکایی» مطرح کرد. نای در این خصوص نوشت: قدرت نرم شیوه‌ای برای رسیدن به نتایج دلخواه بدون تهدید و تشویق آشکار و ملموس است. بر این اساس ارزش‌های آن را می‌پذیرند و تحت تأثیر اندیشه و پیشرفت آن قرار می‌گیرند، و در نتیجه خواهان پیروی از آن می‌شوند. در این مفهوم قدرت نرم کسب آنچه می‌خواهید از طریق جذب کردن است، نه از طریق اجبار و یا پادش.

ادامه دارد

سلوک عارفانه

علم و تخصص بدون تزکیه ضرر دارد

(بدان ای سالک راه خدا!) کوشش کنید که تربیت بشوید و تزکیه بشوید، قبل از اینکه تعلیم و تعلم باشند...والا... بدون تزکیه و بدون اینکه تصفیه نفس بشود برای بشر... نفع نخواهد آورد، بلکه ضرر دارد. تمام این ضررهایی که بنشر می‌بیند، تمام این خسران‌هایی که بشر در این سیاره می‌بیند، از دست همین عالم‌هایی هستند که تخصص دارند، لکن تربیت را ندارند... خود انسان دشمن بزرگ خود انسان است... اما اگر خودمان را تربیت نکنیم مشکلاتمان، همه رفغ می‌شود... یا جهالت است و یا علمی که از جهالت برای انسان مضرت است... واقع مطلب همین است که «العلم‌نور» علم نوری است که خدا در قلوب مردم، او را وارد می‌کند. اگر نورانیت آورد برای انسان، این علم است و اگر حجاب شد برای انسان، آن علم نیست، آن حجاب است، «العلم هو الحجاب الاکبر»^(۱)

۱- صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۵۰۷

صفحه معارف روز‌های: شنبه، یک‌شنبه و سه‌شنبه و پنج‌شنبه منتشر می‌شود

تلفن‌های مستقیم: ۳۳۹۴۱۹۹۱ – ۰۲۲۱-۳۵۲۰۲۲۲۱

Maaref@kayhan.ir